

in the Context of Modern Challenges and Threats]. *Biznes Inform*, no. 10 (2024): 118-128.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-10-118-128>
Yaroshenko, I. V., and Semyhulina, I. B. "Propozytsii do zakonodavchoho zabezpechennia shchodo napriamiv prostorovoho rozvytku terytorialnykh hromad

riznykh vydiv v Ukraini" [Problems of Legislative Support of Spatial Development of the Territories of Ukraine in the Context of Modern Challenges and Threats]. *Biznes Inform*, no. 6 (2023): 81-87.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-6-81-87>

УДК 719:338.48
JEL Classification: H41; R58; Z10
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-2-94-101>

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРНОЮ СПАДЩИНОЮ ПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЙ

© 2025 БЕЛОБОРОДОВА М. В., БЕССОНОВА А. В., БЕЗУГЛА Л. С.

УДК 719:338.48
JEL Classification: H41; R58; Z10

Белобородова М. В., Бессонова А. В., Безугла Л. С. Державне управління культурною спадщиною промислових територій

У статті висвітлено особливості державного управління індустріальною спадщиною, акцентовано увагу на викликах і перспективах її збереження й адаптації до сучасних соціально-економічних умов. Досліджено концептуальні підходи до ревіталізації промислових об'єктів, розкрито значення конверсії як інструменту інтеграції історичних промислових пам'яток у міський простір. Обґрунтовано необхідність комплексного підходу до збереження індустріальної спадщини, що включає правові, економічні та соціокультурні аспекти. Виокремлено ключові проблеми, з якими стикаються державні та приватні ініціативи у процесі адаптації промислових об'єктів до нових функцій, серед яких нестача фінансування, адміністративні бар'єри та необхідність дотримання принципів автентичності. Проаналізовано міжнародний досвід ревіталізації промислової спадщини, зокрема успішні кейси трансформації промислових об'єктів у туристичні та культурні простори в країнах Західної Європи. Встановлено, що адаптація таких об'єктів сприяє економічному зростанню регіонів, залученню інвестицій та розвитку місцевих громад. Показано, що інтеграція об'єктів промислової спадщини в сучасну туристичну інфраструктуру дозволяє не лише зберегти історичні пам'ятки, а й забезпечити їхню соціальну та економічну значущість. Окреслено перспективи подальших досліджень у сфері державного управління індустріальною спадщиною, зокрема розробку ефективних моделей фінансування ревіталізаційних проєктів, використання цифрових технологій у сфері популяризації промислових пам'яток і дослідження соціокультурного впливу адаптації індустріальних об'єктів на місцеві громади. Зроблено висновок, що комплексний підхід до управління промисловою спадщиною дозволяє забезпечити баланс між її збереженням та економічною вигодою, що є запорукою сталого розвитку регіонів.

Ключові слова: державне управління, конверсія, матеріальна та нематеріальна культурна спадщина, туристична інфраструктура, урбаністичний розвиток.

Рис.: 2. Табл.: 1. Бібл.: 16.

Белобородова Марія Валеріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри туризму та економіки підприємства, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (просп. Дмитра Яворницького, 19, Дніпро, 49005, Україна)

E-mail: bieloborodova.m.v@nmu.one

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8329-7679>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/ACI-2878-2022>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57560109800>

Бессонова Анна Володимирівна – доктор філософії, доцент кафедри туризму та економіки підприємства, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (просп. Дмитра Яворницького, 19, Дніпро, 49005, Україна)

E-mail: sheloba17@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4747-1187>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/AHC-5362-2022>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57223835483>

Безугла Людмила Сергіївна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та економіки підприємства, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (просп. Дмитра Яворницького, 19, Дніпро, 49005, Україна)

E-mail: Bezuhla.L.S@nmu.one

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6520-4325>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/rid/ABD-7682-2020>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57214227690>

**Bieloborodova M. V., Bessonova A. V., Bezuhla L. S. The State Management of Cultural Heritage
in Industrial Territories**

The article highlights the features of State management of industrial heritage, focusing on the challenges and prospects of its preservation and adaptation to modern socioeconomic conditions. Conceptual approaches to the revitalization of industrial objects have been researched, revealing the significance of conversion as a tool for integrating historical industrial monuments into the urban space. The necessity of a comprehensive approach to the preservation of industrial heritage is substantiated, which includes legal, economic, and sociocultural aspects. Key issues faced by both the State and private initiatives in the process of adapting industrial objects to new functions are identified, including a lack of funding, administrative barriers, and the need to adhere to principles of authenticity. International experience in the revitalization of industrial heritage is analyzed, including successful cases of transforming industrial objects into tourist and cultural spaces in the countries of Western Europe. It is determined that the adaptation of such objects contributes to the economic growth of regions, attracts investment, and fosters the development of local communities. It is demonstrated that the integration of industrial heritage sites into the modern tourist infrastructure not only preserves historical landmarks but also ensures their social and economic significance. Prospects for further research in the field of public administration of industrial heritage have been outlined, particularly the development of effective financing models for revitalization projects, the use of digital technologies in the promotion of industrial landmarks, and the study of the sociocultural impact of adapting industrial objects on local communities. It is concluded that a comprehensive approach to the management of industrial heritage allows for a balance between its preservation and economic benefit, which is crucial for the sustainable development of regions.

Keywords: public administration, conversion, tangible and intangible cultural heritage, tourist infrastructure, urban development.

Fig.: 2. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 16.

Bieloborodova Mariia V. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Tourism and Enterprise Economics, National Technical University “Dnipro Polytechnic” (19 Dmytra Yavornytskoho Ave., Dnipro, 49005, Ukraine)

E-mail: bieloborodova.m.v@nmu.one

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8329-7679>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/ACI-2878-2022>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57560109800>

Bessonova Anna V. – PhD, Associate Professor of the Department of Tourism and Enterprise Economics, National Technical University “Dnipro Polytechnic” (19 Dmytra Yavornytskoho Ave., Dnipro, 49005, Ukraine)

E-mail: sheloba17@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4747-1187>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/AHC-5362-2022>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57223835483>

Bezuhla Liudmyla S. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Head of the Department of Tourism and Enterprise Economics, National Technical University “Dnipro Polytechnic” (19 Dmytra Yavornytskoho Ave., Dnipro, 49005, Ukraine)

E-mail: Bezuhla.L.S@nmu.one

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6520-4325>

Researcher ID: <https://www.webofscience.com/wos/author/rid/ABD-7682-2020>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57214227690>

Індустріальна спадщина відіграє значну роль у формуванні культурної та економічної ідентичності регіонів. Вона є свідченням історичного розвитку промисловості, змін у технологіях і соціально-економічних процесах. Проте збереження цих об'єктів у сучасних умовах стає все більш складним завданням, оскільки багато промислових територій зазнають занепаду через зміну економічних пріоритетів, урбанізацію та нестачу фінансування. Саме тому важливо розробити ефективні підходи до інтеграції промислової спадщини в сучасне життя, зберігаючи її культурну цінність і використовуючи потенціал для економічного зростання.

Один із ключових інструментів у цьому процесі – державне управління, яке спрямоване на збереження та адаптацію промислових об'єктів. Важливим аспектом такої діяльності є конверсія промислових пам'яток, що передбачає їхню адаптацію до нових функцій: туристичних, культурних,

соціальних чи економічних. Успішні міжнародні практики свідчать, що збереження автентичності таких об'єктів не лише сприяє розвитку регіонів, а й формує нові можливості для місцевих громад. Водночас цей процес супроводжується численними викликами, серед яких недостатнє фінансування, складнощі з правовим регулюванням і необхідність гармонійного поєднання історичної спадщини із сучасними вимогами розвитку міського середовища. Зважаючи на це, актуальність дослідження полягає в необхідності аналізу існуючих підходів до управління промисловою спадщиною та вироблення ефективних механізмів її збереження й інтеграції в сучасний соціально-економічний простір.

Державне управління культурною спадщиною в Україні набуває особливого значення в умовах повномасштабного вторгнення російської федерації, адже під час бойових дій матеріальні об'єкти культурної спадщини часто зазнають пошкоджен-

ня та руйнування, а нематеріальні втрачаються або змінюються, особливо на окупованих територіях. Саме тому важливим та актуальним є вивчення зарубіжного та вітчизняного досвіду державного управління захисту культурної спадщини країни. Питання державного управління культурної спадщини, зокрема на промислових територіях, її збереження та значення для туристичної привабливості регіону висвітлено у працях таких науковців, як Мерилова І., Невгомонний Г., Речиць О. [7], Сич О. А. [8], Макачук І. М., Колодич Ю. М., Шевчук К. В. [9], Безугла Л. С., Трегуб Ю. Є., Белобородова М. В. [11], Середа Н. М. [13], Касенкова К. В. [14] та інших вітчизняних і зарубіжних учених.

Попри існування численних міжнародних ініціатив зі збереження промислової спадщини, залишається низка невирішених питань. По-перше, механізми державного управління часто стикаються з фінансовими та адміністративними перешкодами, що ускладнює процес адаптації індустріальних об'єктів. По-друге, недостатньо розроблені критерії оцінки ефективності конверсії таких об'єктів, що ускладнює визначення оптимальних напрямів їхнього використання. Також залишається актуальним питання інтеграції об'єктів промислової спадщини в сучасні урбаністичні та туристичні стратегії. Ці аспекти потребують подальших досліджень і формування нових підходів до управління культурною спадщиною.

Метою дослідження є аналіз особливостей державного управління індустріальною спадщиною, визначення ключових викликів і перспектив конверсії промислових об'єктів у туристичні, культурні та економічні простори, а також розробка рекомендацій щодо оптимізації цього процесу.

Індустріальна спадщина набуває дедалі більшого значення як об'єкт державного управління, що потребує сучасних підходів до її збереження та інтеграції в соціально-економічний простір. Важливим внеском у розвиток цієї сфери стала діяльність Європейської федерації асоціацій індустріальної та технічної спадщини (E-FAITH), яка створила платформу для об'єднання волонтерських організацій та ініціатив з метою підвищення обізнаності про цінність технічної спадщини [1].

Державне управління культурною спадщиною передбачає включення промислових об'єктів до реєстрів охоронюваних пам'яток. Цей статус не лише закріплює їхню культурну значимість, але й створює можливості для їхнього подальшого переосмислення та використання. Особливої уваги заслуговує процес конверсії, який передбачає адаптацію промислових об'єктів до сучасних потреб із збереженням автентичності [2]. Цей процес охо-

плює низку етапів: дослідження, аналіз, консервацію, реставрацію та адаптацію об'єктів для туристичних, культурних чи рекреаційних цілей.

Національні та міжнародні організації, такі як ЮНЕСКО, відіграють ключову роль у визначенні значущості промислових пам'яток. До їхнього списку входять такі відомі об'єкти, як Айронбридж у Великій Британії, Цольферайн в Ессені (Німеччина) та Валлонія Майнс у Бельгії. Ці об'єкти є прикладами успішного державного управління, яке сприяє збереженню та популяризації індустріальної спадщини [3].

Конверсія як інструмент державного управління сприяє створенню нових можливостей для розвитку регіонів. Наприклад, у Західній Європі закинуті шахти та фабрики були трансформовані на туристичні центри, музеї та культурні простори. Такі перетворення стимулюють економічне зростання, створюють робочі місця та підвищують туристичну привабливість регіонів.

Проте процес конверсії є складним і вартісним. Він вимагає значних інвестицій та зваженого підходу, щоб уникнути втрати автентичності чи надмірної комерціалізації. Успіх залежить від балансу між збереженням культурних цінностей і досягненням економічних вигод.

На основі аналізу практик конверсії можна виокремити три основні моделі: пам'ятка культури – об'єкти використовуються як музейні експонати чи елементи освітніх програм; туристичний об'єкт – переобладнання для прямого використання в туристичній сфері; вторинний туристичний ефект – об'єкти адаптуються для інших функцій, але зберігають потенціал залучення туристів (рис. 1).

Державна політика у сфері управління індустріальною спадщиною відіграє ключову роль у збереженні культурних цінностей, інтеграції їх у сучасний соціально-економічний простір та просуванні ідентичності регіонів. Збереження автентичності об'єктів промислової спадщини є важливим завданням, що вимагає балансу між економічними вигодами та культурною значущістю [5].

На сьогодні у Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО зареєстровано 22 об'єкти європейської промислової спадщини, що становить лише 5,3% від усіх європейських пам'яток культури. Це підкреслює необхідність активізації міжнародних і національних зусиль у напрямку збереження індустріальних об'єктів [6]. Окрім ЮНЕСКО, значну роль у захисті спадщини відіграють інші ініціативи, такі як Europa Nostra, Знак європейської спадщини та нагороди ECTN.

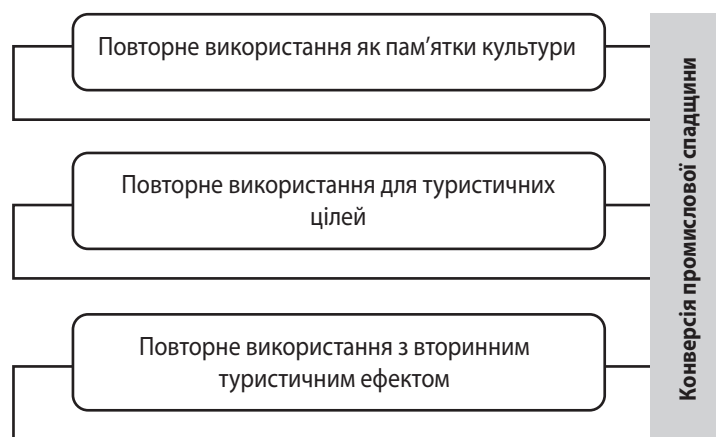

Рис. 1. Основні моделі конверсії (перетворення) промислової спадщини з туристичною метою

Джерело: складено авторами за [7; 9; 11].

Europa Nostra – провідна європейська мережа, заснована у 1963 році, спрямована на збереження культурної та природної спадщини [12]. Організація активно співпрацює з ЮНЕСКО, Європейським Союзом та Радою Європи, розробляючи політики, які сприяють захисту та популяризації пам'яток. Вона організовує престижні нагороди European Heritage Awards / Europa Nostra Awards, які відзначають досягнення у збереженні спадщини, освітніх програмах та сталому управлінні. Особливу увагу Europa Nostra приділяє об'єктам, які перебувають під загрозою, через програму 7 Most Endangered. Ця ініціатива залучає експертів і ресурси для захисту пам'яток, що можуть постраждати через нехтування або недостатнє фінансування [4].

Україна також має значний потенціал у цій сфері. Дніпропетровська область, один із найбільш індустріально розвинених регіонів країни, багата на пам'ятки місцевого значення. Це створює основу для збереження та розвитку індустріальної спадщини, яка може стати ключовим елементом регіональної туристичної стратегії (табл. 1).

Упровадження ефективного державного управління в цій сфері повинно враховувати такі аспекти, як:

- ✦ інвентаризація та аналіз спадщини – створення національного реєстру об'єктів промислової спадщини;
- ✦ фінансування та партнерство – залучення інвестицій, грантів та міжнародної підтримки для ревіталізації [8];
- ✦ освітні програми – підвищення обізнаності громадян щодо цінності спадщини;
- ✦ адаптація об'єктів – конверсія промислових пам'яток для культурних, туристичних або соціальних потреб із збереженням їхньої автентичності.

Індустріальна спадщина, як невід'ємна частина історико-культурного середовища, має потужний потенціал для сприяння сталому розвитку. Її інтеграція в сучасну туристичну інфраструктуру забезпечує не лише збереження історичних пам'яток, а й відкриває шлях до відродження депресивних регіонів, створюючи унікальний куль-

Таблиця 1

Характеристика земель Дніпропетровської області, відведених під культурні об'єкти

Категорія	Значення	% від загальної кількості	Місце серед областей України
Землі під соціально-культурними об'єктами	–	7,06%	2
Землі під громадськими спорудами з історико-культурною цінністю	–	1,63%	18
Кількість історичних ареалів, од.	5	2,63%	8
Пам'ятки національного значення в Державному реєстрі, од.	5	2,99%	11
Пам'ятки місцевого значення в Державному реєстрі, од.	3849	17,59%	1

Джерело: узагальнено авторами на основі [10].

турний продукт. Україна має всі необхідні ресурси та можливості для адаптації європейського досвіду, перетворюючи спадщину на ключовий інструмент соціально-економічного розвитку.

Попри це, сучасна практика охорони культурної спадщини стикається з численними бар'єрами, серед яких домінують правові, економічні, соціальні та екологічні проблеми. Особливо гостро стоїть питання фінансування, яке ускладнюється як структурними дефіцитами, так і наслідками війни. Бюрократичні перепони, що гальмують зміну цільового призначення будівель та земель, посилюють ці виклики.

Процес адаптації об'єктів індустриальної спадщини починається з експертної оцінки, яка включає історико-культурні дослідження та технічний аналіз. Але навіть найретельніше дослідження не може стати основою для успіху без чіткої стратегії управління, яка охоплює культурний, соціальний і економічний аспекти. Це вимагає залучення регіональних і місцевих органів влади, культурних інституцій і туристичних рад, які мають стати рушійною силою цього процесу.

Інтеграція індустриальної спадщини в туристичну інфраструктуру передбачає багаторівневу співпрацю між фахівцями різних галузей. Це історики, інженери, архітектори, реставратори, фахівці з туризму та культурного менеджменту [13]. Лише

міждисциплінарний підхід дозволяє досягти гармонійного балансу між збереженням автентичності та впровадженням інноваційних рішень.

Трансформація культурного об'єкта проходить три основні етапи: реставрацію, перетворення та туристичну презентацію. Реставрація зосереджується на консервації історичного стану пам'ятки, що передбачає ретельні польові та архівні дослідження. Перетворення полягає в пошуку оптимального функціонального призначення об'єкта, що відповідає як культурним цінностям, так і сучасним потребам. Завершальним етапом є презентація, яка охоплює розробку маркетингових стратегій, брендуння об'єкта та його інтеграцію в туристичні маршрути.

Презентація індустриального об'єкта як туристичної атракції вимагає стратегічного дослідження ринку. Визначення його поточного та потенційного розміру, аналіз напрямів розвитку та прогнозування динаміки попиту дозволяють закласти основу для успішного позиціонування на національному та міжнародному рівнях [14].

Системна реалізація кожного з етапів займає значний час і залежить від технічного стану об'єкта та складності проекту. Проте результат – створення стійкої туристичної інфраструктури – має ключове значення для економічного зростання та формування національної культурної ідентичності (рис. 2).

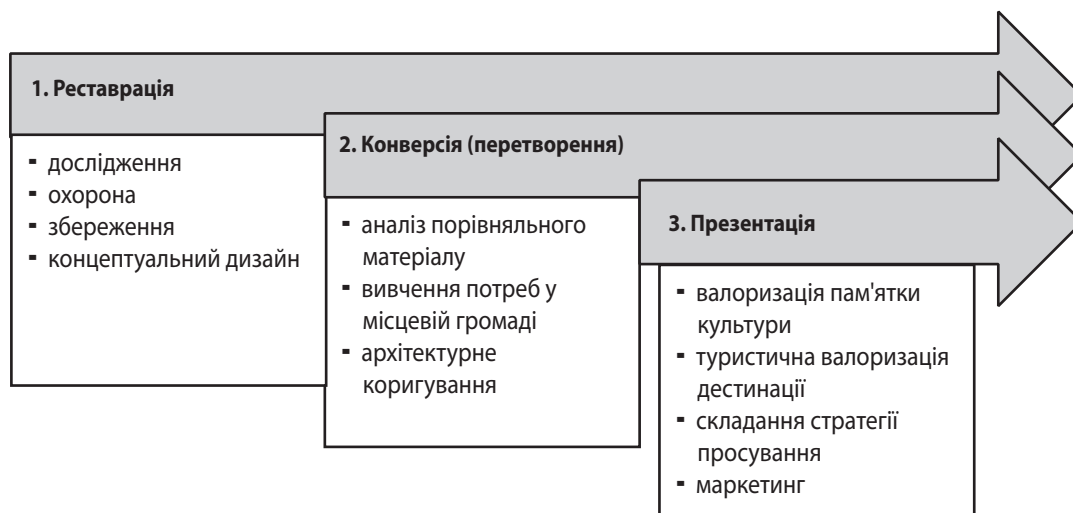

Рис. 2. Процедура створення туристичної промислової пам'ятки

Джерело: авторська розробка.

Україна стоїть на порозі унікальної можливості зробити індустриальну спадщину частиною свого культурного і туристичного ландшафту, спираючись на найкращі світові практики. Це не лише сприятиме розвитку регіонів, а й забезпечить їхню інтеграцію у глобальні культурні процеси.

Процес перетворення об'єктів промислової спадщини на туристичні атракції є складним, поступовим і вимагає ретельного планування. Реставрація та конверсія зазвичай проходять послідовно, однак окремі підготовчі етапи, як-от аналіз потреб громади та дослідження аналогічних об'єктів, можна розпочати ще до початку реставраційних робіт.

Консервація пам'ятки та запобігання подальшому руйнуванню є першими необхідними кроками. Залежно від цінності об'єкта може бути ініційовано процес його офіційного визнання на рівні національних чи міжнародних організацій, таких як ЮНЕСКО [15]. Отримання цього статусу значно полегшує управління спадщиною та сприяє її популяризації.

Брендинг відіграє важливу роль у просуванні індустріальних об'єктів. Він поєднується з інтерпретацією історичної цінності пам'ятки, формуючи цілісну концепцію, яка підкреслює значення об'єкта в розвитку регіону чи країни. Підготовка стратегії брендингу включає активну співпрацю експертів з культури, туризму, освіти та маркетингу. Ця стратегія спрямована на привернення уваги до об'єкта не лише місцевої громади, але й міжнародних туристів. Важливим завданням є створення автентичної історії об'єкта, яка б викликала емоційний відгук у відвідувачів.

Туристична презентація об'єкта може розпочатися ще до завершення реставраційних робіт, шляхом цифровізації. Інтерактивні засоби, такі як віртуальні екскурсії, мобільні додатки та інформаційні платформи, роблять пам'ятку доступною для широкої аудиторії навіть на етапі реконструкції. Це сприяє формуванню зацікавленості до об'єкта, залучає потенційних відвідувачів та дозволяє розширити межі його впливу [16].

Одним із ключових аспектів успішного просування індустріальної спадщини є створення зацікавленої аудиторії. Цей процес включає активну комунікацію з місцевою громадою, освітні програми та взаємодію зі спеціалістами різних галузей. Хоча вважається, що індустріальні об'єкти приваблюють переважно технічно освічених туристів, дослідження демонструють ширший інтерес до таких пам'яток серед людей різного віку, професій і уподобань. Відвідувачів часто приваблює не лише сам об'єкт, але й його історія, значення в контексті регіону чи країни, а також якість туристичного сервісу.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження встановлено, що ефективне державне управління індустріальною спадщиною вимагає інтегрованого підходу, який поєднує збереження культурної цінності об'єктів із їхньою адаптацією до сучасних економічних і соціальних умов. Конверсія промислових об'єктів є одним із ключових механізмів забезпечення їхньої довгострокової життєздатності, сприяючи створенню нових можливостей для регіонального роз-

витку. Водночас цей процес повинен враховувати низку викликів, включаючи правові обмеження, фінансові труднощі та необхідність дотримання принципів автентичності.

Подальші дослідження в цій сфері мають бути зосереджені на розробці ефективних моделей державної політики щодо конверсії індустріальної спадщини, механізмах фінансування таких проєктів, а також на оцінці впливу ревіталізованих промислових об'єктів на розвиток місцевих громад. Важливим напрямом є дослідження ролі цифрових технологій у процесі управління промисловими пам'ятками, зокрема використання віртуальної реальності та цифрових платформ для популяризації таких об'єктів. Подальший розвиток наукових підходів у цій сфері сприятиме збереженню історичної спадщини та її ефективній інтеграції в сучасне суспільство.

Окрім цього, важливим є дослідження соціокультурного впливу адаптації промислових об'єктів на місцеві громади, адже ревіталізація таких об'єктів може сприяти зміцненню ідентичності регіонів, покращенню якості життя мешканців та стимулюванню нових форм громадської активності. Аналіз практик залучення місцевих спільнот до процесу збереження та використання індустріальної спадщини дозволить визначити найбільш ефективні моделі партисипативного управління, що підвищить рівень суспільної відповідальності за культурні пам'ятки та сприятиме сталому розвитку урбаністичних просторів. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Szromek A., Krzysztof H. Business creation in post-industrial tourism objects: Case of the industrial monuments route. *Sustainability*. 2019. DOI: <https://doi.org/10.3390/su11051451>
2. The International Committee For The Conservation Of The Industrial Heritage (TICCIH). URL: <https://ticcih.org/about/>
3. International council of monuments and sites (ICOMOS). URL: <https://www.icomos.org/en/about-icomos/mission-and-vision/mission-and-vision>
4. European Route of Industrial Heritage (ERIH). URL: <https://www.erih.net>
5. Abdurahiman S., Kasthurba A. K., Nuzhat A. Assessing the socio-cultural impact of urban revitalisation using Relative Positive Impact Index (RPII). *Built Heritage*. 2024. Vol. 8. No. 8. DOI: <https://doi.org/10.1186/s43238-024-00118-3>
6. World Heritage List. *UNESCO*. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/?search=industrial+heritage&order=country>
7. Мерилова І., Невгомонний Г., Речиць О. Парадигма розвитку депресивних промислових те-

- риторій в умовах постіндустріальної економіки. *Місто-будування та територіальне планування*. 2020. Вип. 74. С. 214–231.
DOI: <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2020.74.214-231>
8. Сич О. А. Ревіталізація як складова стратегії розвитку міста. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Економічна»*. 2020. Вип. 99. С. 66–73.
DOI: <https://doi.org/10.26565/2311-2379-2020-99-07>
 9. Макаrchuk I. M., Kolodych Yu. M., Shevchuk K. V. Редевелопмент промислових територій як спосіб створення нових засобів туристичної зацікавленості. *Економічний вісник університету*. 2021. Вип. 50. С. 7–12.
DOI: <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2021-50-07-12>
 10. Інформаційно-аналітичні матеріали Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України з питання «Аналіз площ природно-заповідного фонду України в розрізі адміністративно-територіальних одиниць за 2020 рік». URL: <https://wownature.in.ua/wp-content/uploads/2021/05/Dovidka-PZF-2020-V3.0-.pdf>
 11. Безугла Л. С., Трегуб Ю. Є., Белобородова М. В. Критерії вибору об'єктів для завдань туристичної ревіталізації застарілої промислової спадщини. *Acta Academiae Beregsiensis: Geographica et Recreatio*. 2024. № 4. С. 27–34.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-5843/2024-4-3>
 12. ERIH Industrial Heritage Barometer. 2022–2023. Survey of European industrial heritage sites. URL: <https://www.erih.net/projects/erih-industrial-heritage-barometer>
 13. Середа Н. М. Маркетинг і брендинг у туризмі: стратегії просування та конкурентоспроможність туристичних напрямків. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 57.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-100>
 14. Касенкова К. В. Промисловий туризм як перспективний вектор розвитку туристичних дестинацій для індустріальних регіонів. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 27.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-25>
 15. Безугла Л. С., Онищенко А. І., Шадріна Д. В. Формування маркетингової діяльності на ринку туристичних послуг. *Ефективна економіка*. 2020. Вип. 1.
DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.1.82>
 16. Безугла Л. С., Ігнат'єва С. Є., Нікітін Ю. М. Внесок ЮНЕСКО у розвиток туризму в Україні та країнах Європейського Союзу. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 58.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-67>

REFERENCES

- Abdurahiman, S., Kasthurba, A. K., and Nuzhat, A. "Assessing the socio-cultural impact of urban revitalisation using Relative Positive Impact Index (RPII)". *Built Heritage*, vol. 8, no. 8 (2024).
DOI: <https://doi.org/10.1186/s43238-024-00118-3>
- Bezuhla, L. S., Ihnatieva, S. Ye., and Nikitin, Yu. M. "Vnesok YuNESKO u rozvytok turizmu v Ukraini ta krainakh Yevropeiskoho Soiuzu" [Contribution of UNESCO to the Development of Tourism in Ukraine and the European Union Countries]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 58 (2023).
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-67>
- Bezuhla, L. S., Onyshchenko, A. I., and Shadrina, D. V. "Formuvannia marketynhovoї diialnosti na rynku turystychnykh posluh" [Marketing Activities Formation on the Tourist Market]. *Efektivna ekonomika*, no. 1 (2020).
DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.1.82>
- Bezuhla, L. S., Trehub, Yu. Ye., and Bieloborodova, M. V. "Kryterii vyboru ob'ektiv dlia zavdan turystychnoi revitalizatsii zastariloi promyslovoi spadshchyny" [Criteria for Selecting Objects for Tourist Revitalization of Old Industrial Heritage]. *Acta Academiae Beregsiensis: Geographica et Recreatio*, no. 4 (2024): 27–34.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-5843/2024-4-3>
- "ERIH Industrial Heritage Barometer. 2022–2023. Survey of European industrial heritage sites". <https://www.erih.net/projects/erih-industrial-heritage-barometer>
- "European Route of Industrial Heritage (ERIH)". <https://www.erih.net>
- "Informatsiino-analitychni materialy Ministerstva zakhystu dovkillia ta pryrodnykh resursiv Ukrainy z pytannia «Analiz ploshch pryrodno-zapovidnoho fondu Ukrainy v rozrizi administratyvno-terytorialnykh odynts za 2020 rik»" [Information and Analytical Materials of the Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine on the Issue of "Analysis of the Areas of the Nature Reserve Fund of Ukraine by Administrative-territorial Units for 2020"]. <https://wownature.in.ua/wp-content/uploads/2021/05/Dovidka-PZF-2020-V3.0-.pdf>
- "International council of monuments and sites (ICOMOS)". <https://www.icomos.org/en/about-icomos/mission-and-vision/mission-and-vision>
- Kasenkova, K. V. "Promyslovyi turizm yak perspektyvnyi vektor rozvytku turystychnykh destynatsii dlia industrialnykh rehioniv" [Industrial Tourism as a Prospective Vector of Development of Tourist Destinations for Industrial Regions]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 27 (2021).
DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-25>
- Makarchuk, I. M., Kolodych, Yu. M., and Shevchuk, K. V. "Redevelopment promyslovykh terytorii yak sposib

stvorennia novykh zasobiv turystychnoi zatsikavlenosti" [Redevelopment of Industrial Territories as a Way to Create New Means of Tourist Interest]. *Ekonomiczny visnyk universytetu*, no. 50 (2021): 7-12.
DOI: <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2021-50-07-12>

Merylova, I., Nevhomonnyi, H., and Rechyts, O. "Paradyhma rozvytku depresyvykh promyslovykh terytorii v umovakh postindustrialnoi ekonomiky" [Paradigm of Development of Depressed Industrial Areas in the Conditions of a Post-industrial Economy]. *Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia*, no. 74 (2020): 214-231.
DOI: <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2020.74.214-231>

Sereda, N. M. "Marketynh i brendynh u turyzmi: stratehii prosuvannia ta konkurentospromozhnist turystychnykh napriamkiv" [Marketing and Branding in Tourism: Promotion Strategies and Competitiveness

of Tourist Destinations]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 57 (2023).

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-100>

Sych, O. A. "Revitalizatsiia yak skladova stratehii rozvytku mista" [Revitalization as a Component of the City's Development Strategy]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina. Seria «Ekonomiczna»*, no. 99 (2020): 66-73.

DOI: <https://doi.org/10.26565/2311-2379-2020-99-07>

Szromek, A., and Krzysztof, H. "Business creation in post-industrial tourism objects: Case of the industrial monuments route". *Sustainability* (2019).

DOI: <https://doi.org/10.3390/su11051451>

"The International Committee For The Conservation Of The Industrial Heritage (TICCIH)". <https://ticcih.org/about/>

"World Heritage List". UNESCO. <https://whc.unesco.org/en/list/?search=industrial+heritage&order=country>

УДК 336.02-044.922:330.341.1]:339.92

JEL Classification: F21; O33

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-2-101-108>

ПОДАТКОВО-ФІНАНСОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДЕРЖАВНОГО СТИМУЛЮВАННЯ ТРАНСКОРДОННОГО НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ОБМІНУ

© 2025 ГАЛЕНКО О. М., ПОВОРОЗНИК М. Ю.

УДК 336.02-044.922:330.341.1]:339.92

JEL Classification: C10; M21; O34

Галенко О. М., Поворозник М. Ю. Податково-фінансові інструменти державного стимулювання транскордонного науково-технологічного обміну

У статті здійснено систематизацію основних джерел фінансування досліджень і розробок, що дозволило виокремити ключові напрями фінансового забезпечення сучасних технологічних трансформацій. Обґрунтовано необхідність консолідації значного обсягу фінансових ресурсів для реалізації технологічних змін, що передбачає активне залучення всіх основних інструментів фінансового регулювання. Доведено, що досягнення кумулятивного ефекту від науково-технічної та інноваційної діяльності можливе лише за умов системного та достатнього фінансування високотехнологічного виробництва й промислового впровадження результатів досліджень і розробок. Це зумовлено зростаючою складністю науково-технічних інновацій, підвищенням вимог споживачів та відповідним збільшенням витрат на їх реалізацію. Проаналізовано аргументи щодо необхідності відновлення практики пільгового оподаткування та узагальнено світовий досвід використання фінансових інструментів, окреслено перспективи їх адаптації в національній економіці. Акцентовано увагу на важливості посилення державної підтримки та стимулювання інноваційної активності суб'єктів господарювання як основних генераторів попиту на високотехнологічну продукцію. Визначено ключові суперечності в застосуванні фінансових інструментів та наголошено на необхідності їх усунення для забезпечення сталого соціально-економічного розвитку країни. Встановлено, що підходи до стимулювання науково-технічної та інноваційної діяльності, зокрема у сфері фінансового регулювання, є динамічними та диференційованими, що обґрунтовує доцільність урахування позитивного міжнародного досвіду. Зазначено, що еволюція механізмів податкового стимулювання інноваційної діяльності зумовлена змінами у структурі фінансування досліджень і розробок та ускладненням інноваційних процесів. Якщо на початкових етапах домінуючим інструментом було зменшення податкової бази, то сучасний етап передбачає більш комплексні й адаптивні механізми фінансового стимулювання.

Ключові слова: джерела фінансування, інноваційний розвиток, технологічні трансформації, фінансове забезпечення, фінансові ресурси, податкові інструменти.

Рис.: 2. **Бібл.:** 11.

Галенко Оксана Миколаївна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного обліку і аудиту, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (просп. Берестейський, 54/1, Київ, 03057, Україна)

E-mail: halenko.oksana@kneu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6345-4777>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57211392276>